

En villere verden
Geopolitisk rivalisering,
krig og andre konflikter

Partnerforum

5. februar 2024

Cecilie Hellestveit

A dark, desaturated photograph of a war-torn street. In the foreground, there is a large, dark, cylindrical object, possibly a tank turret or a piece of debris. In the middle ground, several military tanks are visible, some with yellow markings. The street is littered with rubble and debris. In the background, there are buildings, some of which appear to be damaged or destroyed. The overall atmosphere is one of devastation and conflict.

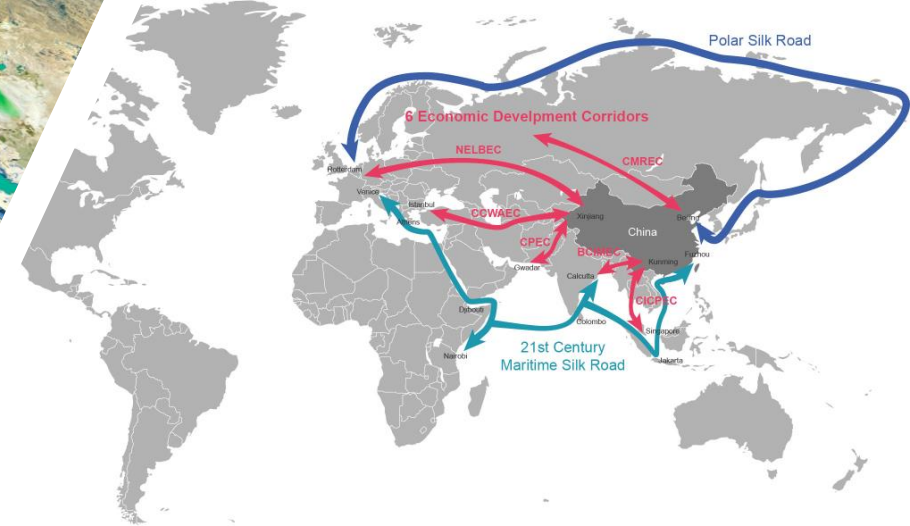
William (Bill) Burns, sjef CIA

*«Europa er fanget mellom
et selvhevdende Kina,
et revisjonistisk Russland,
et uberegnelig Amerika
og sitt eget politiske sammenbrudd»*

Oversikt

- I) Tre globale dynamikker som trekker i ulike retninger
- II) Økt risiko for krig og konflikt
- III) Folkerettens regler som ramme og terreng

1) Tre globale dynamikker
som trekker i ulike retninger

2018: USA
ser i glasskulen
og snur

USA FORBEREDER SEG PÅ EN NY TID

- 2018 RIVALISERING
  - TEKNOLOGIKAPPLØP
  - LEVERANDØRKJEDER ENDRES
  - RESSURSKAMP

- MILITÆRE DISPOSISJONER
- PARTNERSKAP
- SANKSJONER
- BISTAND

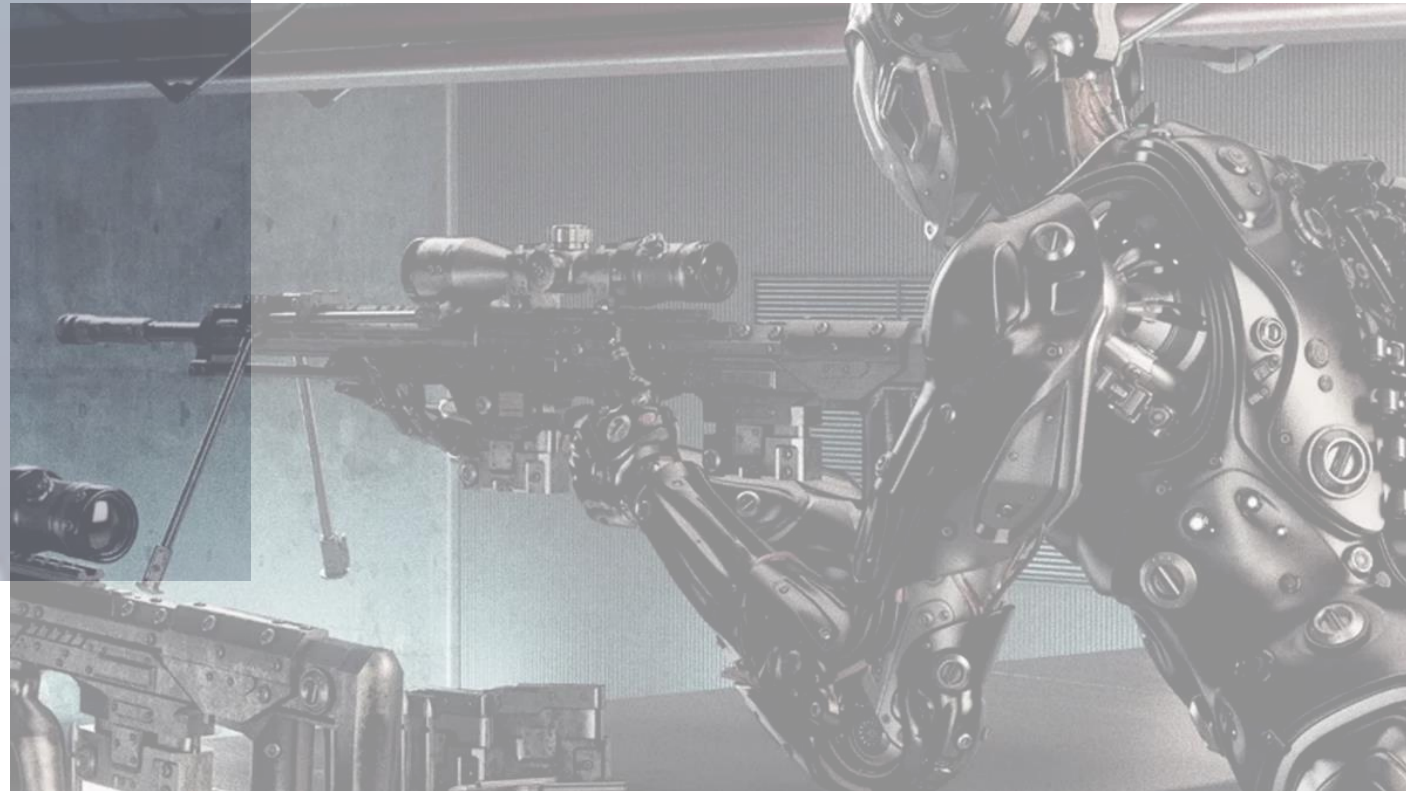

«Det neste tiåret vil teknologiutviklingen trolig gå lengre enn det siste hundreåret, og endringene for samfunnet vårt kan bli like omfattende som den industrielle revolusjon.»

Richard More, sjef MI6, 2021

*TEKNOLOGI-KAPPLØPET
dimensjonerer alt*

÷

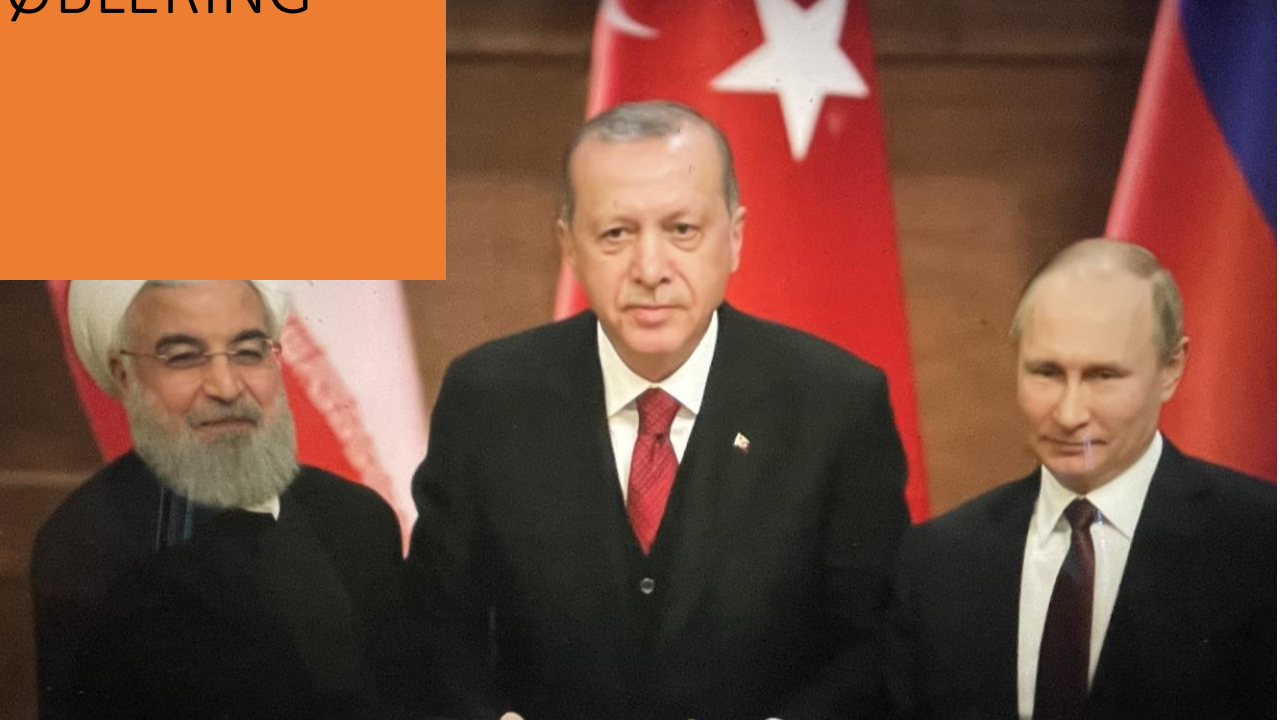
GEPOLITISK RIVALISERING MOT BIPOLAR VERDEN

- Forberedelser på mulig konfrontasjon
- HYBRIDE VIRKEMIDLER
- De-coupling?

GÉOPOLITISK
OMMØBLERING

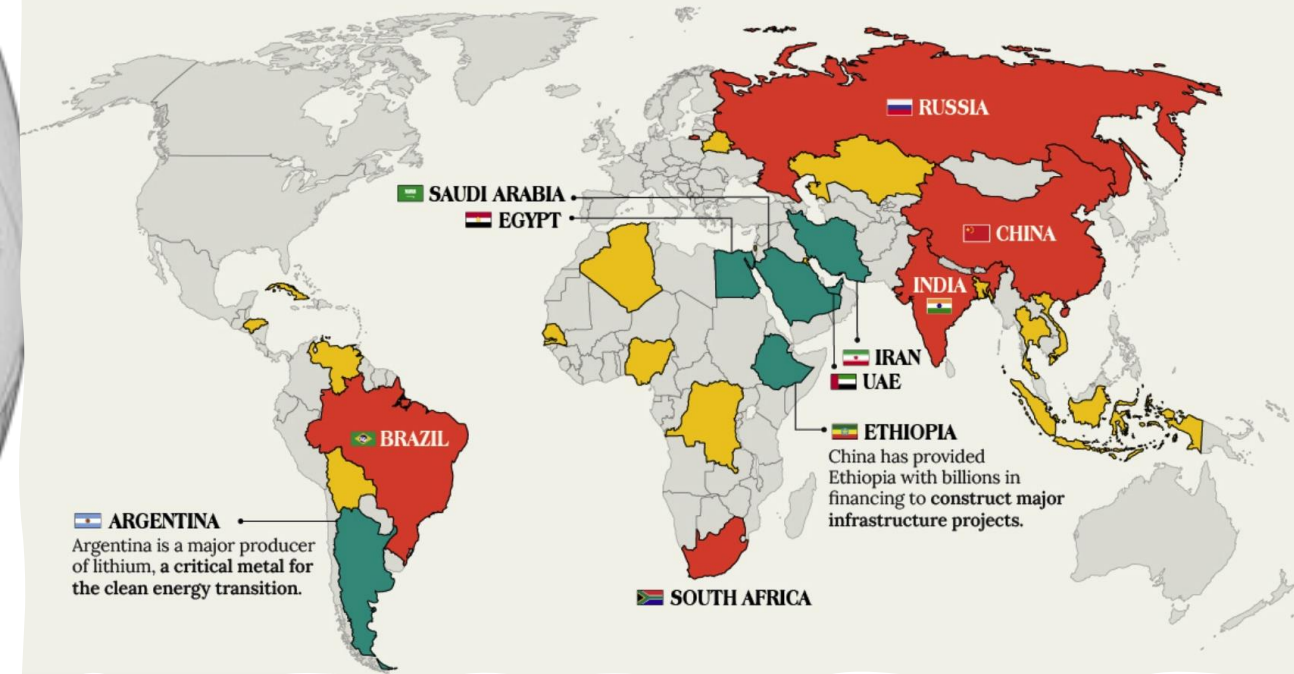

VISUALIZING THE 2023 BRICS EXPANSION

BRICS, a bloc of developing countries formed in 2010, is set to welcome six new members at the beginning of 2024.

▲ Members ▲ New Members ▲ Applied for membership

- GLOBAL SØR-REAKSJON MOT VESTLIGE SANKSJONER/MAKTBRUK
- NYE INSTITUSJONER **IKKE** KONTROLLERT AV VESTLIGE LAND
- BRUK AV GLOBALE INSTITUSJONER FOR EGNE BEHOV/INTERESSER

GEOPOLITISK OMMØBLERING MOT MULTIPOLAR VERDENSORDEN

- Strukturell “motpol” til den vestlige verden
- Geopolitisk rivalisering gir stort handlingsrom til nye regionale stormakter som tar seg til rette - også militært
- SKIFTENDE ALLIANSER
- SVÆRT UFORUTSIGBAR
- “VÅRE” INSTITUSJONER TJENER IKKE LENGER ALLTID
“VÅRE INTERESSER”

Klimaendringer/øko-krise/grønn omstilling.

- Behov for rask teknologiutvikling
- Behov for stabilisering
- Behov for nye sterke *regionale* samarbeidsflater

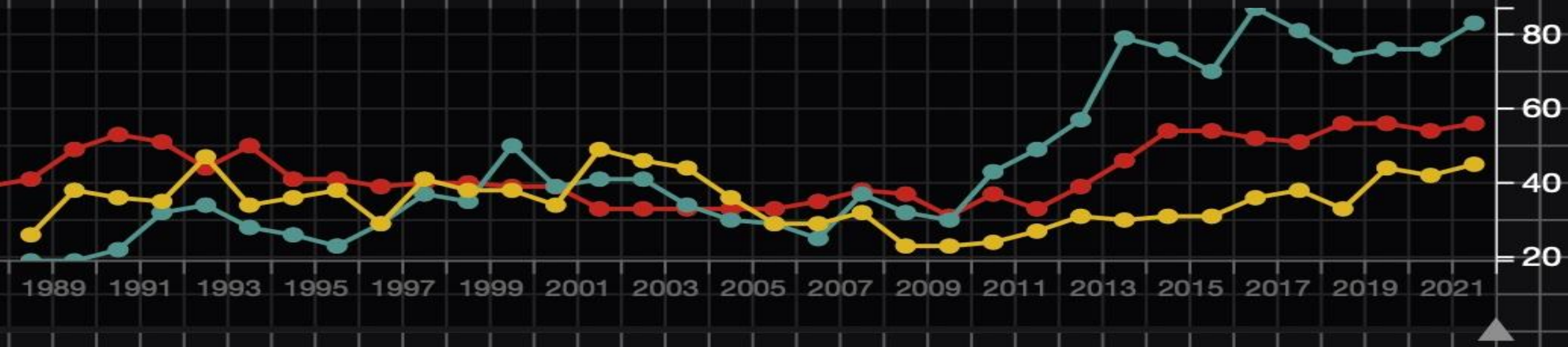
TRE STRUKTURELLE ENDRINGER TREKKER I ULIKE RETNINGER

- **Geopolitisk rivalisering USA ↔ Kina MOT BIPOLAR VERDEN**
- **Geopolitisk ommøblering mot MULTIPOLAR VERDEN**
- **Klimaendringer/øko-krise/grønn omstilling. ALLE I SAMME BÅT**

**PER I DAG PREMATURT Å PREDIKERE HVORDAN
DE TRE VIL SAMVIRKE I PRAKSIS DE NESTE 10 ÅR**

II) ØKT RISIKO FOR KRIG OG KONFLIKT

1975-2022

Kriser og kriger øker

- Etter 2018 flere væpnede konflikter enn siden 1945
- Karakter og størrelse. Potensiale for eskalering
- Små, ikke-statlige aktører som motstandere => kapable statlige aktører
- Konfrontasjon mellom de største?
- Ta det ut andre steder:
  - Regionale stormakter tar seg til rette i nærområder
    - Eskaleringsfaren holder det i sjakk
      - UKRAINA
      - MIDTØSTEN-TEATERET
  - Hybride virkemidler: rammer ofte tredjeparter

SANKSJONER /EKSPORTKONTROLL

USA (sterkt)

- DIREKTE SANKSJONER
  - Techsektor i Kina
  - Swift
- INDIREKTE SANKSJONER
  - Know-how i Europa
- SEKUNDÆRE SANKSJONER
  - Iran (2018)
  - Russland (2022)

EUROPA (svakt)

- Sanksjoner ved konsensus
- Mottiltak ved folkerettsbrudd
(2/3)

Etter Russlands aggresjonskrig: beslag i russiske reservevaluttaer. Hjemmel: aggresjonskrigen
PROBLEM: ingen folkerettsinstans har fastslått dette. ER DET "SELVTEKT" ?

HAR VI DE NØDVENDIGE REGLER OG INSTITUSJONER FOR VÅR SAMTID?

III) Folkerettens regler som ramme og terreng

Kan den "regelbaserte internasjonale orden" temme geopolitikken?

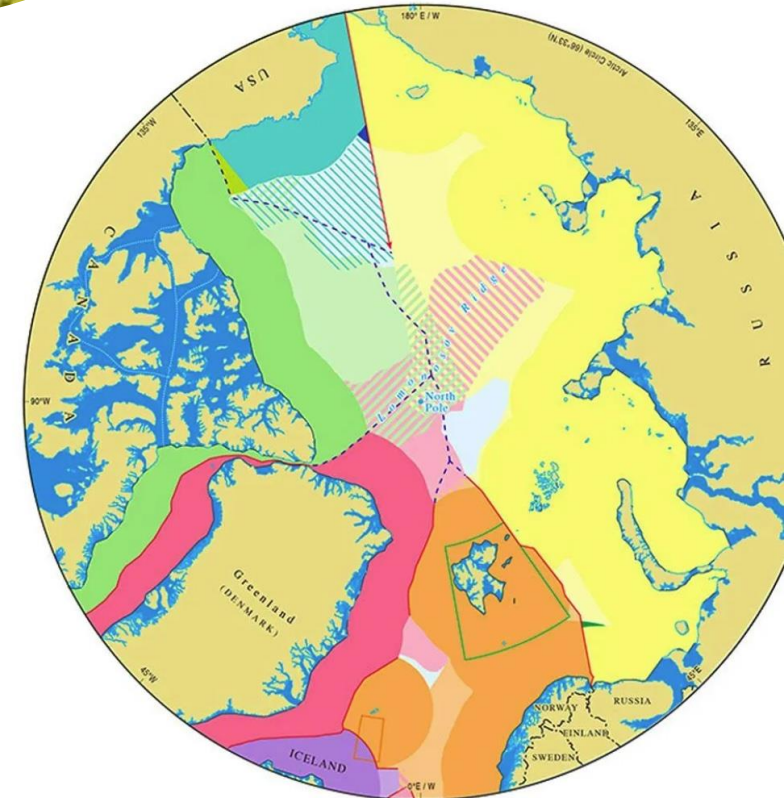

Hvorfor er det så viktig for et lite land som Norge at vi har et regelstyrt internasjonalt samfunn?

- Binder store makter
- Gir forutsigbarhet
- Gir små makter økt sikkerhet
- Gir små makter økt innflytelse

Lite land med:

strategisk plassering
store naturressurser
stor formue

Maktforbudet FN-pakten 2(4)

Forbud mot bruk av militærmakt utenfor suverent territorium

UNNTAK: HJEMMEL

1) SELVFORSVAR

2) MANDAT FRA FNs SIKKERHETSRÅD UNDER KAPITTEL VII

SAMT INVITASJON FRA SUVERENE MYNDIGHETER I ANNEN STAT

TO HENSIKTER BAK MAKTFORBUDET

- 1945: hindre mellomstatlig krig, ryster hele systemet, for farlig
  - 1928: “hele verden oppdaget/underlagt statlig kontroll”
    - Opprettholde status quo for suverene grenser:
    - Kan ikke lenger endres ved militærmakt
- ➔ SUVERENITET

**ER VI I EN ÆRA HVOR
GRUNNPILARENE UTFORDRES?**

- **MELLOMSTATLIG KRIG
“KAN BOKSES INN”**
- **TERRA NULLIS I ROMMET, HAVDYPET,
I DEN VIRTUELLE VERDEN**